

RELIGIONERNA OCH RUSET

GUBBEN NOAK OCH VINET

Gubben Noak, gubben Noak
var en hedersman.
När han gick ur arken,
planterade han på marken
mycket vin, ja mycket vin, ja
detta gjorde han

Denna välbekanta visa om den bibliske gestalten Noak har nog de flesta svenskar sjungit någon gång som barn. Ursprungligen var det en dryckesvisa, författad av Carl Michael Bellman, som går under namnet *Fredmans sång* nr 35. Det är en av författarens många parodier på Bibelns berättelser. Upphovet till sången var följande:

Noa var åkerbrukare, han var den förste
som anlade en vingård. (1 Mos. 9:20)

Den bibliske Noa hade överlevt den stora floden tillsammans med sin familj, vilken innefattade sönerna Sem, Ham och Jafet.¹ De hade alla sina hustrur med sig, men kvinnor namngavs sällan när Gamla Testamentet nedtecknades på 400-talet f Kr.

Det är en gammal berättelse med rötter som sträcker sig tvåtusen år tillbaka i tiden. Men då dyrkades andra gudar och Noa själv bar det långa namnet Utnapish-tim.²

Noas bosättning är helt enkelt en ny skapelse som återupprättar civilisationen. Men varför planterade han vin på berget Ararat som en första åtgärd, efter det han offrat i tacksamhet till Gud? Svaret kommer i den följande berättelsen. Noa hade i vinet fått en vidunderlig gåva som rätt använd skänker människan lycka men blir till en katastrof om det missbrukas. Vad som händer när vinet är färdigt visas i den följande meningen:

När han drack av vinet, blev han berusad
och låg naken i sitt tält. (1 Mos. 9:21)

Sonen Ham fick syn på fadern i detta tillstånd och kallade till sig bröderna, som dock kastade en mantel över Noas underliv, innan de betraktade honom. Noa vaknade och förbannade Ham, men välsignade de två andra. Att visa sig naken var en skam inom den judiska kulturen

och därav följde straffet. Myten om Noas rus vill således förklara varför hamiterna (kanaanéerna) ansågs vara underlägsna semiter och jafetiter (judar av olika stammar). Det är en etnisk myt som berättar varför vissa folkslag har företrädare framför andra och syftar till att styrka egna anspråk.

Det finns en parallell till Noas oblyga uppträdande under rusets inverkan. I ett senare kapitel flydde Abrahams brorson Lot med hustru och två döttrar från ödeläggelsen av de syndiga städerna Sodom och Gomorras. Trots att hon var varnad såg sig Lots hustru om och förvandlades till en saltstod. Familjen gömde sig sedan i en grotta en längre tid. Den äldsta dottern sade till sin syster:

Vår far är gammal och det finns inga män här i landet som kan göra oss med barn på vanligt vis. Vi ger vår far vin att dricka och sedan ligger vi med honom. Så skaffar vi barn genom vår far. (1 Mos. 19:31-32)

De barn döttrarna födde i blodskam blev upphov till ammoniter och moabiter, som också enligt traditionen räknades som fiender till Israels barn. Vinet blir i båda myterna medlet som förorsakar de synder som leder till framtida stamkrig men man kan notera att det gäller drickande i övermått, bortom samling och sans. Bellman har även skildrat denna episod i en annan sång om "gubben Lot":

Gubbens döttrar, ett artig par,
trodde världen skull gå till ända,
blevo på bibliskt sätt då kända
uti dryckjom av söte far.³

Den sången platsar dock inte som barnvisa. I de många följande delarna av Gamla Testamentet visas ett genomgående positivt förhållande till vinet som har en viktig roll i religionsutövningen.

JUDENDOMENS FÖRHÅLLANDE TILL ALKOHOL

Gamla Testamentet är kristendomens namn på den samling av judendomens heliga skrifter som kallas *Torah*, *Neviim* och *Kevulim*, vilket kan översättas som "läran, profeterna och skrifterna". Vinet hade en central roll i gudstjänsten och slogs över altaret vid gudstjänsten av prästerna, som inte själva fick dricka av det – i varje fall inte när de skulle offra. (3 Mos. 10) Även de kvinnor och män som kallades nasirer skulle avhålla sig från vin och starka drycker och de fick inte äta något som kom från vinrankan. (4 Mos. 6:2-4) En nasir fick inte heller komma i beröring med en död eller klippa håret. Den mest berömde i deras skara var Simson vars styrka sades sitta i just håret, men man hittar även andra exempel på nasirer i Nya Testamentet. För den övriga befolkningen gällde inga restriktioner.

Vinet var som redan nämnts i berättelsen om Noa en välsignad gåva från Gud som dock fick hanteras varsamt. Det ingick i gudstjänsten genom att det hölls som ett dryckesoffer över altaret. Vad som passade för gudstjänsten passade också för måltidsbordet. Vinet är enligt den judiska traditionen närvarande vid sabbats- och påskfirandet liksom vid familjefester som bröllop.

Att vinet under Gamla Testamentets tid också var ett vanligt förekommande livsmedel kan man utläsa av Klagovisorna, där de hungrande barnen tigger sina mödrar om bröd och vin. (2: 12) Det tillhörde också livsglädjen som det sägs i Psaltaren om Guds goda gåvor till människan:

Så frambringas föda ur jorden
Och vin som gör människan glad. (Ps 104:15)

Kung Salomo säger enligt Ordspråksboken att man skall ge vin till dem som

har det svårt och är bedrövade så de kan glömma sin fattigdom och sitt elände. (Ords 31:6-7) Men ibland varnas också för vinets avigsidor, framför allt för ett omätligt bruk av de starka dryckerna. I det gamla Israel, landet som flödade av ”vin och honung”, skildras dock vinet i allmänhet i termer för välsignelse och markens överflöd. Den kommande Messias tänktes framför allt i termer av en tid som skulle återupprätta det gamla riket och göra slut på lidande och elände. Då tänkte sig profeterna att ”nytt vin droppar från bergen och flyter ner för alla slutningar”. Gud själv skall då bereda en fest med riklig föda för alla folk, en bankett med det bästa köttet och det finaste vinet.

Sabbaten och fredagskvällens festmåltid inleds med en bön (*kiddush*) där det sägs ”Välsignad är Gud som skapat vinets frukt”. Framför allt återger påsken vinets betydelse i en dramatisk form. Fyra gånger välsignas vinet som dricks ur fyra bägare. I den askenasiska traditionen ingår också en bägare för profeten Elia. Enligt Talmuds kosherregler bör vinet vara framställt av judar för att råvarorna skall ha hanterats rätt.

Vinet är också en viktig dryck vid livets olika skiften. Vid bröllopsceremonierna förekommer vindrickande. Rabbinen eller en medlem av familjen reciterar en välsignelse över vinet och ett tack till Gud som har givit folket lagarna. Bruden och brudgummen dricker av vinet, som åter välsignas. Vinet ses som en symbol för deras liv tillsammans, eftersom det efter att ha varit druvsaft mognar till en fantastisk produkt som ger glädje och smakar underbart. Den fyllda vinbägaren symboliserar också Guds överflödande välsignelse, om vilken Psaltaren talar med orden: ”Min bägare flödar över.” När brudgummen till sist krossar vinglasen med sin fot erinrar man sig det förlorade templet i Jerusalem.⁴

NINKASIS BRYGD

Noa må vara den förste som framställde alkoholhaltiga drycker i den bibliska mytologin, men det fanns andra kulturer som gjorde anspråk på att vara de första att upptäcka denna gudagåva. I den mesopotamiska kultur som växte fram mellan floderna Eufrat och Tigris uppstod tidigt seden att dricka öl. Här härskade olika folkslag mellan 3000- till 500-talet fKr då området införlivades med Persien. Även i det gamla Egypten fanns en betydande ölframställning, men det är bara Mesopotamien som kan skryta med en egen gudinna för ölframställningen. Hon hette Ninkasi och stammade från vatten och jord. En hymn till denna gudinna skildrar omständligt hur ölet framställs och hur gott det smakar när det är färskt.

Född av rinnande vatten (blev du)
ömsint skött av Ninhursag.
När du grundlade staden av den heliga sjön
slutförde hon dess murar för dig.
Din fader är Enki, Herren av Nudimmud.
Din moder är Ninti, drottningen av den
heliga sjön.
Du är den som ältar degen och med en stor
skovel,
blandar den i en grop med söta kryddor
blandar den i med dadelhonung.
Du bakar limpan i en stor ugn,
ordnar högarna av de krossade grynen.
Du är den som vattnar malten på marken.
De ädla hundarna driver bort även härskarna.
Du är den som lägger malten i blöt i en kruka.
Vägen stiger, vägen faller.
Du är den som breder den kokta
mäskan på stora vassmattor.
Svalkan övervinner den.
Du är den som håller med båda händer
den stora söta vörten,
brygger den med honung och vin,
den söta vörten till kärlet,
Ninkasi.

Tunnans filter som gör
ett behagligt ljud sätter du rätt
i den stora uppsamlingstunnan,
Ninkasi.

När du häller ut det silade ölet
ur uppsamlingstunnan
är det likt de framrusande floderna
Tigris och Eufrat,
Ninkasi.⁵

Hymnen är samtidigt ett recept för ölbryggande. Ninhursag, ”Bergets härskarinna”, som nämns i inledningen var den stora modergudinnan, som var mormoder till Ninkasi och som hade en brokig släkthistoria. Hennes moder var Ninti, ”Härskarinnan av vattnet” som i en annan myt också har tillnamnet ”revben”. Forskarna menar att Ninti som kallas ”moder till allt levande” bör vara en föregångare till urmodern Eva som skapas i Edens lustgård.⁶ Ninkasis far var Ea, jordens och vattnets härskare. Ninkasis eget namn betyder ”Damen som fyller munnen”, vilket kan anses var ett passande namn för en ölets gudinna.

Till skillnad från vinet gick ölet inte att lagra. Det bryggs därför dagligen i Mesopotamien. Dadlar och honung bidrog till själva jäsningsprocessen, som övervakades noga och vaktades av hundar, som ju också nämns i hymnen. Här i landet mellan floderna ansåg man att vin och öl tillhörde civilisationens välsignelser. Även gudarna själva njöt av att dricka det nybryggda ölet. Det var också näringsrikt och mättande och kunde vidare användas i medicinskt syfte.⁷

KAOS OCH KOSMOS I EGYPTEN

Ölet var också en vardaglig dryck i det gamla Egypten, framför allt för de lägre klasserna. I Nildeltat började man så tidigt som under 3000-talet f Kr att odla vin.

Vinet följde även människan ner i graven. I en välrustad gravkammare skulle det finnas minst fem olika viner för den döde att välja mellan.

Det röda vinet var det vanligaste. Med detta följde också vidskepelse då rött vin påminde om blod. Därför ansåg man att dryckenskap gjorde människor vansinniga. Vinets härskare var en demonisk gud eller snarare demon vid namn Shezmu, som också rädde över slakt och avrättning. Han kunde vara riktigt elak mot illgärningsmän efter döden, men hjälpte däremot de rättfärdiga på deras färd mot dödsriket och gav dem rött vin som reskost.

Shezmus mörka sida visar sig i den röda färg som var hans kännetecken. Rött var fruktat och hatat i det gamla Egypten eftersom färgen symboliserade blod och död. Seth som var onskans gud rädde över det som var rött, medan det gröna symboliserade det goda. Tillsammans med Shezmu, som var hans tjänare, och andra demoner skapade Seth kaos och olycka. När himlen färgades röd sjönk solens båt ner i mörkret och hotades att uppslukas av ormen Apophis.

Shezmu reflekterar den dualistiska syn på vinets verkningar, som återfinns i berättelsen om Noa. Inte desto mindre dracks vin med förtjusning i det forna Egypten.

RUS, RELIGION OCH EXTAS

Exemplen från det forna främre Orienten visar att alkoholhaltiga drycker tidigt spelade en viktig roll i de kollektiva riterna. Även i andra kulturer finner man liknande förhållningssätt. I allmänhet ansågs vin och öl vara en gåva från gudarna. De stärkte känslan av samhörighet och gav människor ett välbefinnande som nog ibland kunde uttryckas som ett tillstånd av överjordisk tillvaro. Från Indiens forn-

tid stammar en dikt om drycken *soma*, vars sammansättning man ännu inte lyckats fastställa. Dess verkan är dock helt klarlagd

Vi har druckit soma, vi har blivit odödliga.
Vi har gått till ljuset, vi har funnit gudarna.
(*Rigveda* 8:48)

Starka religiösa upplevelser brukar uppträda i form av besatthet, extas och visioner, vilka drabbar människan enskilt men också i grupp. Inte sällan har detta betraktats som en särskild nådegåva som exempelvis den Helige Andes utgjutelse över de första kristna på pingstdagen eller som de hänryckningar som skakade de grekiska backanterna, när de upplevde att guden Dionysos själv var närvarande bland dem. ”De har druckit sig fulla på halvjäst vin”, ropade folkskaran som upplevde hur de kristna profeterade på okända tungomål. (Apg. 2:12). Även backanterna beskylldes för att uppnå sina visioner genom vindrickande.⁸

Med all rätt kunde båda dessa grupper förneka att de handlade under rusets inverkan. Religionspsykologiska studier har också visat att de starka upplevelser som kan framkallas i religiösa sammanhang inte behöver ha något med konsumtion av alkohol eller andra droger att göra. Däremot kan en dryck som betraktas som helig hjälpa till att framkalla visionen. Drycken kan vara helt alldaglig som mjölk eller honungsvatten, men betraktas som helig i vissa rituella sammanhang och framkallar därigenom ett sinnestillstånd av behag, kontemplation eller extas som i exemplet med backanterna. Den gemensamma suggestionen av en gudomlig närvaro torde dock vara den dominerande faktorn i extatiska tillstånd.

Det finns emellertid andra exempel som talar för att vissa drycker och droger kan vara verksamma vid hallucinatoriska

upplevelser av olika slag. Dessa stammar från växtriket i form av plantor som pressas, vilket ger upphov till myter om ett gudomligt urväsen som offras för att förvandlas till en gudomlig dryck som frälser den enskilda människan. I den forniranska myten berättas om hur urkon offerades och hur vinet skapades av dess blod. När människan sedan krossade druvor för att ta vara på och jäsa saften, var det en upprepning av detta offer i urtiden.⁹

Vindrickandet blir en symbol för ett offer, som upprepas gång på gång vid religiösa ceremonier och förstärker upplevelsen av det gudomligas närvaro. Detta mönster återfinns med många olika variationer i världens religioner, i varje fall de som tillåter drickande av alkohol.

Det rituella drickandet kan också uppträda i mer triviala former, framför allt i vad vi kallar för övergångsriter, som markerar livets viktiga skeden. I det svenska språket lever begreppet ”gravöl” kvar, även om riten inte längre genomförs som förr. Här återfinns även barnsöl, trolovningsöl, brudöl, gravöl och arvsöl. Även årets fester var tillfällen då man drack öl, vilket fortfarande gör att bryggerierna levererar ”julöl” och kanske ”påsköl” även om själva riterna mist sin innebörd. Det var som framgår av sammanhanget ett kollektivt drickande i en bygemenskap eller bland närboende. Att ensam förtära alkohol tillhör vår egen sekulariserade tid.

RELIGIONER SOM FÖRBJUDER BERUSNING

Tre av de stora världsreligionerna predikar avhållsamhet från alkohol. I den stora tradition som i västerlandet kallas hinduism rymms många olika religionsriktningar och här finns följaktligen inte någon enhetlig hållning. Redan under den vediska perioden förbjöds den högsta kasten, brahmanerna, att dricka alkohol. Även Manus lagar

som kan sägas vara normerande för hinduismen fördömer rusdrycker som något orent. Vissa kaster (*jati*) kan dock tillåta sig rusdrycker, andra inte.

Buddhismen uttalar sig däremot negativt om rusdrycker som är en av reglerna (*vinayas*) som munkar och nunnor skall följa. Berusningen hotar den mentala kontrollen och kan medföra att man bryter mot andra regler vilket kan få de förfärligaste följderna. Det finns också specialhelveten som väntar på obotliga drinkare, men dessa varar lyckligtvis inte för evigt. Det finns trots allt en resignerad förståelse för mänsklig svaghet i buddhismens syn på bruket av alkohol. I det buddhistiska Kina och Japan har man tänjt reglerna för vad som är tillåtet.¹⁰ Detta förhållande kan illustreras med Erik Blombergs översättning av en kinesisk dikt.

Det glimmar grönt i en gammal flaska
 Det glimmar rött från den trygga härden
 Det doftar snö där utifrån skymningen
 Vad sägs om en bägare vin härinne?¹¹

Inom Islam tillhör dock drickandet av alkohol de svårare synderna, de som sammanfattas under begreppet "*hudud*" (Guds gränser). Koranen säger att vindrickande liksom hasardspel tillhör Satan, eftersom båda hindrar människan från att förrätta sina böner. (Sura 2:216) Detta förtydligas i en annan vers: "Ni, som tror kom inte druckna till bönen, utan först när ni vet vad ni säger ..." (Sura 4:46) Det handlar mera om en anvisning än om ett förbud som islamkännaren Christer Hedin påpekar. Dock leder vindrickande till offentligt spöstraff i vissa muslimska länder och bruket av alkohol avvisas också av rättroende muslimer i allmänhet.¹²

Kanske berodde profetens avvisande hållning på att vin inte växte i hans hemstad Mekka eller dess omgivning. Följaktligen ingick det inte heller bland folkets sed-

vänjor. Som den praktiske religionsstiftare Muhammad var förbjöd han de konsumtionsvaror som hans omgivning kunde finna umbärliga: skaldjur, griskött och vin. När de muslimska erövrarna skapade ett världsvälde fick de införlivade staterna foga sig efter de regler som Muhammad skapat i fråga om livsmedel av olika slag. Vinet kan orsaka synd och därför vilar Guds förbannelse över tillverkarna, distributörerna, serveringspersonalen, råvaruproducenterna, konsumenterna, fraktkedjan, säljarna, återförsäljarna och langarna. Denna lag (*hadith*) ligger till grund för Islams nuvarande alkoholförbud och är lika med en nolltolerans. Inte ens ett måttligt drickande kan accepteras.

Nu är ju människan bara en människa även i religionernas historia. I historieböckerna finns åtskilliga exempel på alkoholiserade furstar som varit muslimer. Många länder som nåddes av den muslimska missionen hade framställt vin sedan urminnes tider och hade också svårt att anpassa sig efter förbudet. Ett sådant land var Iran där en rörelse som kom att kallas sufismen växte fram på 800-talet. Det var en mystisk och inåtvänd riktning, inställd på förhållandet till Gud, ofta kallad "den älskade". Denna innerliga kontakt framställs i termer av vindrickande, något som ville verka chockerande på samtiden och som också gjorde det. Bland sufierna återfinns två av världslitteraturens främsta poeter som Omar Khayam (död 1131 e Kr) och Rumi (död 1243 e Kr). En strof av Omar Khayam visar dubbeltydigheten i den poetiska framställningen. Kärlekedikten bär på samma gång ett religiöst budskap där Gud står i centrum:

En bok, ett krus och dig,
 som jag har kär,
 till paradiset
 förvandlas ödemarken -
 så mycket paradiset som jag begär.

Dagens islamister finner alkoholen vara det konkreta uttrycket för den västerländska livsstilen och dess förfall. Man utgår då från en fundamentalistisk syn som utmärker wahabiterna, en muslimsk inriktning som har sitt fäste i det nuvarande Saudi-Arabien. Framför allt vinet är en symbol för en depraverad kultur och något som en rättrogen muslim skall ta avstånd ifrån.

KRISTENDOMENS DUBBLA HÅLLNING

Kristendomen har sina rötter i judendomen och delade dess positiva syn på vindrickandet. I Nya Testamentet berättas om hur Jesus och hans lärjungar drack vin vid många olika tillfällen. Jesus första offentliga underverk skedde genom att han förvandlade vatten till vin på ett bröllop i Kana, sedan värdfolkets drycker hade tagit slut. (Joh 2:1-11) Kristendomen kom också att ge vinet en särställning som helig dryck i Jesu sista måltid. Så här beskrivs händelsen i Paulus brev till korinterna skrivet någon gång mellan år 53 och 55 e Kr:

Detta är mitt blod, drick det och varje gång du dricker det så minns mig.
(1 Kor 11:23-26)

Man har menat att nattvarden går tillbaka på traditioner bland judarna, som exempelvis påskhögtiden, men det finns även andra teorier om hur och varför den uppstod. Men nattvarden är den viktigaste av de kristna riterna, genom att deltagarna erkänner att Jesus var Kristus, Guds son, och bekräftar detta genom att äta brödet och dricka vinet framme vid altaret.¹³

I Johannes evangelium blir Jesus till en metafor för det sanna vinet. Gud är vingårdsmannen och lärjungarna är grenarna som måste vänta i honom för att

bära frukt, Gud skär också av de torra grenarna. (Joh 1:14-17)

Brödet och vinet blir det centrala i den kristna gudstjänsten. De kristna behöver inte följa judendomens dietföreskrifter, utan tillåts att äta och dricka vad de vill. Däremot varnas det för ett övermått av drickande, som under medeltiden kom att räknas som frosseri och därmed som en dödssynd

I och med romarrikets fall gick vinkulturen tillbaka i västra Europa, medan den bevarades i det Östromerska riket. Det var munkarna som var de främsta producenterna av öl och vin och det var de som bevarade traditionerna från antiken. Visserligen försökte reformatorn Benedict av Nursia förbjuda vinet i sina klosterregler, men han avstod från detta eftersom munkarna tyckte det var alltför strängt. Dock ransonerades konsumtionen av vin till en halv liter om dagen, men vid speciella tillfällen som helgondagar och helger fick man betydligt mer. Dessa högtider inföll också tätt i den katolska almanackan. Ölet hade sitt eget helgon vid namn St Adrian, bryggarna höll sig till St Amant och vinhandlarna till St Martin. Vinets eget helgon hette något så lämpligt som St Vincent.

De protestantiska ledarna Luther, Calvin och Zwingli ansåg att vin och öl var en biblisk välsignelse, som människorna inte skulle försmå. Samtliga var dock noga med att betona att det inte fick gå till överdrifter. Även de första protestantiska prästerna i Sverige ivrade för måttfullhet som Laurentius Petri som 1557 publicerade en bok med titeln *Emoot dryckenskap*. Samtidigt kommer man inte ifrån att kyrkan själv hade del i människornas dryckenskap genom att både tillverka och sälja alkoholhaltiga drycker, något som var ett bidrag till prästernas inkomster.

På 1700-talet kommer kraven på att en kristen människa skulle vara helnykterist

eller åtminstone mycket måttlig. Det var metodisternas grundare Wesley som framförde dessa tankar, som i seklets slut fick stor spridning genom nykterhetsrörelserna. Med industrialismen följde missbruk av alkohol, som i sin tur ledde till social misär. På annat håll skapade pietismen tanken att människor skulle avstå från världens nöjen i form av alkohol, tobak och kortspel och i stället koncentrera sina tankar på Gud och livet efter detta. Denna syn har fått stor genomslagskraft i många länder och påverkat alkohollagstiftningen. Många religiösa riktningar hävdar att en sann kristen inte skall befläcka sig med berusande drycker. Nattvardsvinet är i stället alkoholfritt (druvsaft). Samtidigt betonas att man inte får göra sig till domare över andra människor, utan avhållsamheten skall vara ett lojalt uppträdande mot de "svagare bröderna". Bland frikyrkorna finns också rena förbudsivrare som anser att det vin som omtalas i Bibeln i själva verket var druvjuice, vilket översättarna skulle ha missat. Detta påstående stöds dock inte vetenskapligt.¹⁴

De katolska, lutherska och anglikanska kyrkorna avvisar också alla sådana tankar. För att styrka människorna skall det vara vin i nattvarden. Alkoholen är rätt använd Guds gåva och bör inte förbjudas även om vissa människor missbrukar den. I stället skall man visa självbehärskning och njuta av livets goda i denna form. Här kunde kyrkorna luta sig mot Jean Calvin som hade framhållit att man får dricka vin inte bara av medicinska skäl utan även för att det gör oss glada. Martin Luther uttryckte sig mera drastiskt: "Vin och kvinnor gör mången man fattig och gör honom till en narr. Därför skall vi inte döda alla kvinnor och slå ut allt vin".

Kristendomens vacklande hållning till bruket av alkohol grundar sig i faran av dess verkningar vid ett missbruk. Kanske skall man här lära av berättelsen om Noa. Rätt använd är den människan till en glädje men övermått kan leda till familjens upplösning och allmänt fördärv. Eller som en av författarna till Bibelns böcker, Jesu Syrak, uttrycker saken:

Vin vederkvicker människans liv, om man dricker det måtteliga. (Syrak.31:32)

FOTNOTER

- 1 Syndafloden är en felaktig översättning från tyskans Sintfluss, ”stor flod”.
- 2 Myten om Utnapishtim som överlevde den stora floden ingår i *Gilgamesh-eposet* 128–129.
- 3 *Fredmans sång* nr 36.
- 4 Om judendomens livsstil och ceremonier, se Kushner.
- 5 Fritt översatt efter engelsk förlaga och något förkortad.
- 6 Kramer, s. 102–103.
- 7 *Dictionary of the Ancient Near East*, s. 48–49.
- 8 Portefaix, s. 201–210.
- 9 Lincoln, B, 1992: 121.
- 10 För mer ingående översikter se Gnadason s. 106–117 och Berglie 2000, s. 88–105.
- 11 Se Blomberg.
- 12 Hedin 2000, s 123–126. Se även Hedin 1994, s. 82–83.
- 13 Här finns olika traditioner beroende på vilken del av kristenheten man tillhör, men innebörden är den samma.
- 14 Det pågår en debatt om detta på nätet under slagorden ”christianity alcohol”.

KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING

- Berglie, P A (2000), ”Dessa underbara droppar jag druckit...”, i: H Rydving (red), *Rus och rit. Om droger och religioner*, Örebro.
- Bibeln* 2001. Bibelkommissionen och Verbums förlag. Stockholm.
- Blomberg, E (1979), *Jadeberget och hägerboet*, Stockholm.
- Gilgamesh-eposet*. Tolkat av K Tallqvist (1977), Stockholm.
- Dictionary of the Ancient Near East* (2000), P. Beinkowski & A. Millard (ed), London: British Museum.
- Bellman, C M, *Fredmans sång nr 35* (1977), Uddevalla.
- Bellman, C M, *Fredmans sång nr 36* (1977), Uddevalla.
- Gnadason, J (2000), Religion och droger, i: H Rydving (red), *Rus och rit. Om droger och religioner*, Örebro.
- Hedin, C (1994), *Islam i vardagen och i världen*. Uppsala.
- Hedin, C (2000), Islam och religionen, i: H Rydving (red), *Rus och rit. Om droger och religioner*, Örebro.
- Kramer, S N (1962), *Mythologies of the Ancient World*, New York.
- Kushner, H (1994), *Till livet! Judisk tanke, tro och tillvaro*, Stockholm.
- Lincoln B. 1992. ”Beverages”. *The Encyclopedia of Religion*. Red. M.Eliade. New York.
- Portefaix, L (1983), Concepts of Ecstasy in Euripides 'Bacchanals' and their Interpretation, i: *Religious Extacy*, Uppsala.
- Rydving, H (red) (2000), *Rus och rit. Om droger och religioner*, Örebro.

THE HYMN TO NINKASI – MAKING BEER

The Hymn to Ninkasi, inscribed on a nineteenth-century B C tablet, contains a recipe for Sumerian beer.

Translation by Miguel Civil

Borne of the flowing water (...)
Tenderly cared for by the Ninhursag,
Borne of the flowing water (...)
Tenderly cared for by the Ninhursag,

Having founded your town by the sacred lake,
She finished its great walls for you,
Ninkasi, having founded your town by the sacred lake,
She finished its great walls for you

Your father is Enki, Lord Nidimmud,
Your mother is Ninti, the queen of the sacred lake,
Ninkasi, Your father is Enki, Lord Nidimmud,
Your mother is Ninti, the queen of the sacred lake.

You are the one who handles the dough,
[and] with a big shovel,
Mixing in a pit, the bappir with sweet aromatics,
Ninkasi, You are the one who handles
the dough, [and] with a big shovel,
Mixing in a pit, the bappir with [date]-honey.

You are the one who bakes the bappir
in the big oven,
Puts in order the piles of hulled grains,
Ninkasi, you are the one who bakes
the bappir in the big oven,
Puts in order the piles of hulled grains,

You are the one who waters the malt
set on the ground,
The noble dogs keep away even the potentates,
Ninkasi, you are the one who waters the malt
set on the ground,
The noble dogs keep away even the potentates.

You are the one who soaks the malt in a jar
The waves rise, the waves fall.
Ninkasi, you are the one who soaks
the malt in a jar
The waves rise, the waves fall.

You are the one who spreads the cooked
mash on large reed mats,
Coolness overcomes.
Ninkasi, you are the one who spreads
the cooked mash on large reed mats,
Coolness overcomes.

You are the one who holds with both hands
the great sweet wort,
Brewing [it] with honey and wine
(You the sweet wort to the vessel)
Ninkasi, (...)
(You the sweet wort to the vessel)

The filtering vat, which makes
a pleasant sound,
You place appropriately on [top of]
a large collector vat.
Ninkasi, the filtering vat,
which makes a pleasant sound,
You place appropriately on [top of]
a large collector vat.

When you pour out the filtered beer
of the collector vat,
It is [like] the onrush of
Tigris and Euphrates.
Ninkasi, you are the one who pours out the
filtered beer of the collector vat,
It is [like] the onrush of
Tigris and Euphrates.